

ԱՐԱՐԱՏ

Բ. ՏԵՄԲ. ՀԱՄԱՐ 22. 1854. ՓԵՏԵՐԲԱՐԴ 10

Բնական գիտություն.

Երբ որ քո չորս կողմը մտիկ անես, թէ հեռու, թէ բարձր և թէ խոր, այնպէս կ'կարծես, որպէս թէ կանգնել ես մէկ անշաղի անտառներու և մեծախոյուն շինութեան մէջ, ուր տեղ ոչ ամէնայն ինչ այնքան զարդարած է, և գեղեցիկ է, և առան է, և այնպիսի իմաստուն անտեսութիւնով կողովաւորած է, որ կ'համարիս թէ մէկ մեծ և հասարակաց ամաւոյնութեան և համարիս համար է որոտորտաւոր։ Այս օրանցելի ամաւոյնութեան մէջ՝ որպէս թէ հրաւիրած հիւրեր կ'անհամար սուղոճուածներու բաշխութիւնը, որ ամենայն տեղ խորանց արտիկներու զոնապանութիւններով մտիկ անողի աչքը խառնելու մէջ։ Ընդդ ամեն մէկը ունին իրանց համար բնական ընդարձակութիւն, ամեն մէկը ունի իւր վայելութեան և բաղադրութեան լուծիւր։

Թէպէտ և ամեն մէկը ջոկ ջոկ և զոնապան հարկաւորութեանց համար են ստեղծուած։ Թէպէտ և շատ անգամ մէկմէկու հեռ կ'ախրժ են, ամենայն կը օր ամենը միասին ամբողջ մտիկ անես, կ'անես որ այն ամենայն ամբողջութեան մէջ թաղաւորած է մէկ զարմանալի հրաւիրան կամ անբարձրաւորան (համաձայնութիւն) որ մարդը հոգին լցնում է բաղք և մխիթարիչ պայմաներով։

Այս մեծ և ներգաշնակաւոր ամբողջն իւր ամենայն համահունչութեանով և լուծիւններով կ'ամեն բնութիւնը որպէս մէջը կ'որոտու անկի ամենայն բան, թէ երկիր իւր շերտերով, և թէ երկնիքը

Այն Վերանայ պիտի ազդե իմաց ձեռքով (որոշ համարներով և Բարձր 2-ի համարներով)
 (Գաւառի քաղաք Զոհանքը պետեաւ արքանէն քրտեմ ալիք քաղաքի տէր
 Սիմիւրիանի մօտի միւս անկները: Սեպեւ էր Զեկապ: Պրիմալիս
 թաղաւորի անդրանկի որդին) (Բարբառ՝ համայն 11) մեռել էր Սեպեւ
 նոյն: Մեռելէր Պրիմալիսից Վարանայ թաղաւորէն մեռել էր Տրոսի
 լու Պրիմալիսի փոքր որդին մեռել էր Օրդանայ Զոյոյց Թաւաթի
 որ: Բայց անդարատ տն Տրոսի քաղաքը դեռեաւ չէր խմորհեցրել
 իւր դրօշը: Եւ Տրոսիսի մահը փոխեցրաց Պրիմալիսի Պրիմալիս
 տեառ: որ դարձաներաւ և դարձաներաւ ասած բոլոր կամայիքանց կա-
 տարեալ է: Երկրէն անհապաքի կտորածներով՝ քաղաքը նեղ անդէ
 ձգել: Կառնցաւ Երկրիս թորիւն իւր զիջումանկ: Ժամով դեռ պիտի
 գրկեց Երկրիս մօտ, որ զայ, և իւր Պոզիքսեանց զարեք հեռա-
 մեծանայ:

Երկրի հետք առաւ երկու բարեկամ, և առանց զորհ հաղնելու
 դեռայ մեռաւ Տրոսիս, և ուրբակի դեռայ Պարսիս Զատեաւածախաց առ-
 Զարս Երա որ Պոզիքսեանցին: Երկրի հանդիսով և կոմիտեալ էին
 պատկել, յանկարծ Պարսիս շատ ցորով ներս մեռաւ, և բերաւ Ե-
 րկրիս փայ որ ապանէ: Երկրի հանդիս իւր քորհարիսի ուրբ: և իւր
 պէտ մօտիկէն զայ որ Զատեաւածախաց նորա գաղնելու, բայց հե-
 առէն անհամար նեւ թանկէն և Երկրիս չարապար իւրբիցաւ
 թեպէտ յանկերէր օղտակաւ վնասով՝ հանդիս ասանքին և քաղա-
 քին, և հապրին: Գաւառի բանտը, բայց օրով չեաւ աստիկ խոյրաւած
 էր փոքր մամանակէն յետ մեռաւ: ան յոգնէրի Երկրիս:

Եւ զիջանի մարմնը մեծ հանդիսով թաղեցին Տրոսի քաղա-
 քի մէջ, և մեծ լացին: Երբ, Տրոսիցիք, և անհապա օղտակաւ ապերա-
 Բայց երբ կոմիտեան Գաւառի քաղաքը Երկրիս պէտքերը (Երաւորեալ)
 բաւեւել իրանց մէջ, մեծ կոմիտեա պատահեցան: արի ներքաւ իմանք
 արին: մինչև որ քանի տարիէն յետ Երկրիս որդին Պարսիս եկաւ
 Գաւառի բանտը, և իւր հօր պէտքերը առաջաւ Պարսիս օր թե-
 փայն կերպարանքով, այլ և զիջանային քաղաքի մեծ ներս էր
 իւր հօր, և դարձանք տեղ էր, որ մինչև Պարսիս Զոյոյց Տրոսի քա-
 ղաքը պիտի Զատեալի Պարսիս իւր հօր տեղը կանգնեցաւ: աստիկ պա-
 տարաները առեց, և Տրոսիցից շատ նեղ անդ ձգել: Եւ պա-
 տարաներաւ մեծի մեջ՝ Պարսիս նեւաւ խոցեց Երաւոր, և Երաւոր
 խոցեց Պարսիս: երկուսն ևս մեռան: Զեկնէ ամեծանայաւ Տեղեւ բանտ
 Թաւանտը մօտեցի էր, որ այն մեծ քաղաքը՝ ասա աստի պատերաւի
 և որդարանի դիմանալէն յետ՝ պիտի առնէր: դարձաներա յառաջա-

դոյն գուշակի լինն, մեայելէր մէկ բան, այնու էր Պաղատինն սրձանի
յաւելաւիկը, որ Տրոյի քաղաքի սպառազանէն էր (սխալ լաւագոյն 15 համար)
Դառնէ մեծը, Ալեքսան և այլ Յունաց թագաւորները իմրհարդ օրին,
գրեկցին Յուսիսն և Վիսիկ յետն, որ Պաղատինն գործադրու համար
դանեն Յուսիս և Վիսիկէն մասն Տրոյի քաղաքը հազին 1, 2, 3
առաջ ամար հար (գնաւ, հար) գարձան իշխարդ Պիստին թա-
ղաւորի մեծ փեսայն էր, բոլոր կինն մեռել էր, թողել էր մէկ որդի
Պրոսիսան անուն իշխարդ յետ քաղ մարդ էր, և Տրոյի իշխանաց
աւանդին էր անթոն գեղեցիկ էր, սրտաւաճ էին թէ Քաղիկ դե-
ղեցիկ լինէ Վիսիս անուհւոյ որդի էր Սահանարեկ լինելով իմա-
յիւր էր որ Տրոյի անիւր երկար չհարգանաց դէմ առ, պիտի անդամ-
մառ կարճ միջոցի մէջ ամուսնի

Յուսիս անգիւսի լինելով ամէն բանի օրախաւ թեանք իւր թեան-
առ թեանք անիւրդ անաւոր լին ձեռք, որ Վիսիս ինքնիքն իւր
ամուսնացեալ թէ յետահեան քաղաքի փրկութեան յոյս չէ մնացած
Յուսիս իշխանաց խոցին բռնելով, սրտէն թէ բարեկամեաց իմր-
հարդ ամուսն մէկ հարիւր քաղաքին գործ գույ և հեռանալ, և երբ
անտան թէ իշխան այդ իմրհարդն անանց գրեց, սկսած յորդորել,
որ Պաղատինը իրանց ծախել, երբ որ Վիսիս կանչուաւ մէկ փոքր
նաղ ծախել, Յուսիս սկսաւ սորիւրն տես թախել իմուսնաւորն իւր
թէ ոչն քանակ իւր կարճ օրնցմով որ Պաղատինից էր Յունաց
ամուսն, և Հեղինէն բերել էր լաւք մարդ ինքնիքով, և ապրանքով, և
գնաւ ուր որ կամենաւ թախել, իշխան չգիտացաւ Յուսիս հարքնեղն
և իմուսնացաւ Պաղատինը ամուսն

Պիսիս այս էր մեայել, երբ որ այս ուրախութեան համար թե-
րին Յունաց քանակը Յուսիսն Վիսիկէն, իտիսն Յոյնք ձեռք ձեռ-
քին մերթին հարկը չորձաւելոյ, որ իստ թանկանակ էր մուսնել էին,
և միայն յոյժուելու փոքր բնեկին տարանցաւ Պաղատինի մասնաւ թեանք
ամուսնին տարանցաւ մերթնոյն

Դառնէ մեծն և Ալեքսան գեղական զգեցին Պիստին մասն թէ կո-
մեանաւ են հաշտիկ, գեղական դաւաճոյնները են Յուսիս և Վիսիկէն
Պիստին յետ մեծ օրախաւ թեանք լաւաւեղ այս համար, և հաշ-
տիկցաւ Յունաց աղբը սկսան կանայ կանայնու մանել, և հեռանալ
դէպ Տիւնդու կողմն (Բաղայ ամուսն) Բաղ մէկ մեծ ձիւն անան փայտի
մեքնայ են ինքնէ՞ ամուսն ձիւնաւորներով, երբ իրանք պիտիսն հե-
ռանալուն, այն մեծ և անձանի փայտի ձիւն ամուսն թեանք
Տրոյից էր որ անտան թէ Յունաց նաւերը հեռանան, քաղաքին

դուրս խափեցան, եկան ծափ անի, երբ որ տեսան զի ձիւն ծածկ
մեծ Երեւոյն, կամեցան քաղաք տանել, և տարան մինչև քաղաքի
գուռը: Երբ որ կամեցան քաղաքի դռնէն ներս մտնել, ձիւն շատ մեծ
մնեւով ներս չհասց, մինչև որ երեւոյնան զէմ դուռը քանդեցին,
և ներս տարան, քանդած դուռը մնաց բաց:

Եթ փայտէ ձիւն մեծ հանգիսով և ուրախութիւններով հասցրին
մինչև Պարսա չէ՛ տառապանհոյ տաճարն դուռը, կանգնեցաւ զի տա-
ճարն առջեր: Համարք և Թաղաւորի սպարապետը մէկընկաւ խնայ մօ-
տիկ էին, համարեա՛ թէ մէկ ծածրի տակ: Ե՛կնչև խոր զիւրը՝ Ժողո-
վարը ուրախութեան անկող յօգնեցան, դաշտոյան, կէս զիւրեքն
շատ յետոյ առնեցեան զնազին և քնեցան, չէին կարծաւ՝ որ այն
փերօնն քանն էր:

Փայտէ ձիւն մէկ տխրեա շինած էր, որ մէջը դուռապիկ էր, և Հասնոյ
երկելի քաղաքը, Արեւու, Հալիս, Դիւմիդէս, Դաւանման, Երեւոյն
ուն, և այլ շատ Թաղաւորներ, Թոք էին կեցած. և ներսէն փախելու
և բանալու դուռն առնէր, որ դրան առնեցին հար չիւրը տեսնելու:

Հաւանոյ նաւերը՝ որ ցամաքէն հետեցել էին, ըստ մտերու եղան
տառածով խնայան՝ որ իւրեանց խորհուրդը՝ յաջողութեամբ գլուխ
և խելը, կամոյց կամոյց յետ դարձան Տաշիւրցի՝ ծովափուսէն երկուեր
ձեւեցին, ցամաք դուրս եկան, զիւրերը ձեռքն քաղաքին մօտեցան, քա-
ղաքի դուռը ցանաւած անտան, ներս մտան, ուսհարանն առն. որն որ
նայն հանդէ, թաղեցին, հասան տաճարին: Մոյս ձոյրը որ լուց Պիւ-
ռու փայտէ ձիւն փաթէն՝ դուռը բացեց, դուռն եկաւ. ետեքն դուրս
Թափեցան միւս զիւրաբանիւրերը, Արեւուս զնայ զէպ՝ և Թաղաւորի
տղերը: Հալիս և Դիւմիդէս զնային զէպ՝ և տաճարի դուռը ուր
որ Երեւոյն նոցա որաւաւ՝ էր: Երես քաղաքը և Հաւանոյ զիւրը զիւ-
րեան լոյսածուռայ քաղաքի մօ, հազարաւ որ տեղեկէ կրակ տալին
քաղաքը, և երբ բնակիւրը կրակէն փախած սկսան տնկելն դուրս
Թափել: Երբ օրան դուրս ելածը կտառել:

Արեւու Թաղաւորն առն զրան սլահարաններուն կոտորելով սկսաւ
ներս մտնել անհամար քաղաքներուն: Արեւմուս քնն յոնկարմ փոխե-
ցած դարձելով, երբ որ տեսաւ որ քաղաքը բոլոր լայով՝ բոլորեւթ
պարփաւ՝ է, իր սկեռակէն ծածուկ ճանապարհ ունենալով՝ փախց
զէպ՝ և տաճարը, որ Պարսպխանը յոնկարակէլ չէմտիւ: Լոյց Երեւոյն
Պարսպխանը իւր ձեռով առեւ էր Հալիսին և Դիւմիդէսին, և նարա-
ւարել էին զէպ՝ և նաւերը: Արեւմուս հասան տաճարի սկզբնը, տե-
տաւ որ Պարսպխանը չէպ, տաւա մէկ զէպար, և այն ծերութեամբ

կրիտորարդի նման սխառ դեմ գնել Պրատին բաց Պրատ ա-
ւելի բաց լինելով՝ սեղանի վրայ արանեց այն ծեր և արարողը թա-
ղաւորին։ Այն միտոյ որ քաղաքը կրակով պղծուած էր, քանիկը
արով կրողովու՝ էին, Նիկաոս իւր անդամները ծառ անկրու ձեռքով
հաւեղին էր բռնորով։ Նիկաոս հոգը Միքիմ պաշտեալն չէր կար-
գանում մանգրոյ, Նիկաոս շարեց իւր հօրը, և կրակի և աւերակներու
և ծխոյ և մահու մեջէն անդամներով, հապտուց նաւ և լնկաւ ծա-
նազարհ, իւրն ևս չգիտէր թէ մը կարել կրէնոյ։

Նիկ, որ արարողն ընա. կրակին և արանի, լնկաւ։ Յիշուայ ձեռքը
գերին ձեգկաւոյն, Պրիսմանի կինը, իւր երկու գոծարկը՝ Պրատն
դրոյ և Պրիսմանոյ, ձեգկաւոյ կինը Միքիմանոյ, ձեգկին, և այլ
անհամար կանոցը և գառնը իշխանայ գեաւաւ ըստ չմաքան՝ լնկան
գերին։

Երբ որ տաւառ եղաւ, Պրատ տարաւ Պրիսմանոյն էր հօր
Լեւիկոյի գեղեզմանի մօտ, և այն տեղ գերեզմանի վրայ, իւր ձեռքով
մարմնէն էր որ տեսաւ ձեգկաւոյն լնկորը շնորհեցաւ։ Յիշք հրան
կաւորովն անկրով արաններն Միկիմանոս իւր ձեռքով արանեց ձե-
գկինն որ պիտի մտնայ գաւառին էր։ Աստուծոյ մնայ բաժին
Միքիմանին, Միքիմանոյ գաւառ կին Պրատին Տրախի բուն
գեղին, և այն քանիւ զաւորը տաւին Միքիմանին Յիշք իւրանոյ
նաւորը լնկն անդամներով և գեղեզմանով, և գարձան իւրանոյ տեղեցը
նաւորը լնկն անդամներով և գեղեզմանով և անհամար Տրախիք ևս

Նիկաոս քան և կրակ նաւով և անհամար Տրախիք ևս
հեռը շատ Ժամանակ Միկիմանին մօտ վերայ մանգրով, միշտ
փախչում էին որ Յիշուայ նաւորն չպարտէին այն անհամար լն-
կան լնկերը որ կար Յիշուայ և Տրախիք մէջ, անհամար էր որ հան-
դիպէին միմեանց՝ ասոնց գաւառ տեղեցեցով լնկան լնկերը։ Այլ
քանիս հառա Միկիման կողմ այն տեղ Միքիման մտաւ, և լնկերին

Նիկաոս միտնումով սխառ նաւով աւազ դրաւ։ Անաւով վաղով
հառա այն տեղ, ինչ տեղ որ Միքիման Պրիսմանին քաղաքը ձե-
նել էր։ Երբ քաղաքը թեպէտ սկզբուն վայր էր, բաց յիտոյ Մի-
գանդի խնամաւոր կառավարութեամբ. այնպէս միտնուի էր, այնպէս
բաղկանալով քաղաք էր գարձել, որ համարին թէ բոլոր Միքիման
այն ժամանակից առ և տարը դրաւ ևս, Միքիման տեղեր էր
և այն կամքով սկսել էին Պրիսմանոյ հապտուցին։

Նիկաոս իւր նաւորով եկաւ Պրիսմանին, գնաց Միքիմանի տե-
տեղին մը պառնեց իւր սեղան։ Տրախի աստուծոյն լնկան, Յիշ-
ուայ անդամը գործքիւր, քաղաք և գեղաւոր նեկաւ մահը և վեր-

Դիզանա չ'թողա՝ որ Դնեաք մնայ Երկար ժամանակ մաստան
ջութեան մէջ, առարկութիւն ձգելոյ, խորհուրդ առնել Լնէտփն՝ որ
մնայ Կարկեղանի մէջ, լինի այն հոր շինուած քաղաքի և թմբաւո-
րութեան թագաւոր, յայտնից որ կոմմիսիւն է ինքն նրբան աշխատ
իւր անուսին, որ նրանով ընկեի բարեկամութիւն Տրայալոյց և Կար-
թագինիցոյ մէջ, Լնէտալ ուրախութեամբ ընկարու: Կիզանայի առաջ
արկութիւնը, որպիսիննիցը կապելին, և երբ որ կէս զիշերին Լնէտալ
կոմմիսիւն էր երթալ իւր նաւերը, այս բանի մերայ էին խորեանց
խօսքը և խորհուրդը հաստատել, որ միւս օրը պատկիսն, և Տրայալի
նաւերն դուրս դան՝ Կարթագինի մէջ ընտկիսն:

(Երբանայի լինիւն Լնէտ:)

ԲԱՆԱԹԱՐԱՆ

Օրհնոյ Լորտաւիւն, և Մոլաւիւնոյ Ժոտ:

Լորտալի քաղաքի ըսնածաւոյ գաւառերու մէջ տարածված էին
Հայրենայի զեւերը, օրոնց մէջէն դուրս եկած ոչխարներու. հօտերը
չստանալով երբոր գնում էին Լորտալի ջուր խմելու, միմեանց
հետ խառնվում էին, և երբոտուրդ հասկանալը երկկողման դէմ
յետ զառնալու ժամանակը միմեանց հետ խաղալով խորհարով՝ շատ
անգամ մինչև կէս զիշեր լուսնի լուսով ուրախութիւններ էին
անում:

Մէկ օր մէկ հօլիւ առում է միւս հօլիւին տեմնում եւս այս
Պիւլի, որ ամեն զիշեր մեր գեղի դաշտերումը խաղերու պատճա-
ռաւ ուշանում է, օրոս համար առում են թէ Բայգամ հօլիւի
դասեր հետ ծածուկ բարեկամութիւն է անում: Բնկերը ծիծաղում
է, և ասում է, դու այդ բոնը նոր զիտես, բայց մեր դեղալիք շատ
ժամանակ է՝ որ գիտեն. շատ դեղալիք կան՝ որ բանի անգամ ան-
ան էն նոյալ ի միասին զիշերը դաշտերումը մեն գալիս:

Արհաւի առաջինը, ճշմարիտն ասում, Լորտալիւ պիւլանի է՝ որ
մէկ բանի Պիւլիւն նոյա համար իւրըք տանալ տան: Պատարիանեց
երկրորդը. յերաւի դեղեղիկ աղբիկ է Լորտալիւ, ո՛չ թէ մեր
դեղերու մէջ, որով Լորտալիւն չի պոմիլի նոյա համար:

Երայ առաջինը. միւս է Պիւլիւն աղբիկ պատանի է: Պատարիան
ասեց ընկերը. եւս միւս է ասում. թէ Պիւլիւն աղբիկ է. ո՛ր կա-

բողէ չ'զնայից նոցա տղետակ ա կողմէր երեսին, ոսկեպոյն չէ մա-
ցերուն, նոճի նման հասակին, կրակի նման փայլուն աչքերուն: Աւա-
ջնոց հոգեւոյ նորա խզրին խեղ, և ասաց. ապա դիտեալ թէ այն գե-
ղեկի պատկերն պակիս ուր է թաք կեցած: Բնիկը փոք կարաւ, և
ասաց. կրաւն տաւ. հն թէ մեծ մարդոց որդէ է Պերճը:

Այս միջոց երկու հոգի մեկ կայանն շաւարի նման դոյտ տալէն
հետեւեցաւ: Առնիւր պայծառ լուսով անկերու մէջ լեղ էր տալիս
կայսր տանէ երկինքը աստղերով: Քիչն էր, բայց աստղերը լուսնի լու-
սոց մէջ կորչում էին: Բայցին այս երկու խօսակերպը հաւատած որ
այն կ'ելաւ հոգեքը որ զնային, մեկը Պերճն էր, և մեկը Առնիւր
թաղը. սրի երթանք ծածուկ ունեց զնեք, թէ ի՞նչ կ'օտոյն:

Այս միջոց իրաւի Պերճն և Առնիւրաբ նստել էին մեկ կաշ-
նի ծառի տակ, և խօսում էին. դոցա երեսին երևում էր որ մէկ
անշափ արածուխեան մէջ էին: Այն երկու խօսակերպը ծածուկ
զնային ծառի ետեք պահիցան, և անկող էին գնում:

Երկու լուսնիկն յետ ասաց Առնիւրաբ. քանի՞ օրէ, որ Մե-
ջունին մէկ համբաւ չ'աւնիմ. շատ անտանկեկ ցաւ է, որ մայր լինիմ,
և համարձակ չ'կարողանամ իմ գաւաիս պտիս կայնել: Պերճն ու-
սաց. մեր սխալմանը պատճառ դառաւ, որ այն երկխոյն երբ որ
աչքը բաց անէ, պիտի խոր ծողալը չ'ձնապէ. . . յետոյ փոք լիւ-
տաւ. կրեալէն յետ, ասաց. Առնիւրաբ, քեզ պիտի մէկ ծածուկ
բան յայնմեմ, որ կարելի է թէ քս օրան մեծ ցաւ պիտի պատ-
ճառէ. բայց չ'կոչ հնար, պիտի աւան: Հարցս խնայել է, որ ես և
դու ՚ի միասին տաւոց մեր ծնողաց զկտուխեան՝ ծնող էնք դաւ-
ձել. որով նոյն չէ կամեաւմ, որ ես Բոյրասի աղջիկը տանում
կեալ թեան:

Առնիւրաբ զառնանարով մտիկ էր անում Պերճի երեսին, թէ
արդեօք ինչ խօսքը ինչով հաւ փրկցայնէ. երբ որ Պերճը լուս-
Առնիւրաբ ասաց. Պերճ, դու երբ որ տաւովն անգամը ինձ պա-
տահեցայ իրաւոյս ախուժը, դաւանեաւն ջուր տարք ժամանակս, և
սկսայ ինձ հետ ծանօթութիւն անել, դու չտաւայիք ինձ, թէ
հար յոնիմ. և թէ մօրեղջջո մօտ փրկակուն հոյիւ եմ. Բո որ
լուծիւք ինձ որպի ելաւ. ես քո խղճութիւնը իննցեղի. երբոր
ասացիք թէ ես քս հօր մօտ չրի ծառայ կ'լինիմ, ես մարտնա ա-
ռայի, թէ այս որք պատանայ փնտիկ իմ փնտիկս հետ թէ մի
ուրբի, կորնի է՞ որ ես իմ հօր տանը անկողով կեանք անցաւ
յանմեմ: Պերճ, ես քեզ առի իմ սկսում, իմ հոգիս. դու ասացիք,

Ի առնելու ապա եւս քա չերին իմ: եւս պատարհանեցին: Պերձ գալ իմ
հոգւոյ տեղին եւս: Ի ինչեւ պարտեալ եւս թէ՛ զիտա՛ ինչ, որ դու որդ եր-
բայց ոյճմ իմնոց որ դու հոգ անիս, որինն դու իմն խորեղ եւս
Ի առնելու ապա, ասոյց Պերձ, եւս մեղաւոր իմ: քա ասա՛ք, բոցք եւս
սիրտի իմ իմնոցն: քա ասա՛ք, որ իմնոցն իմն: որոնք իմն իմ
հոգն, իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն:
Ի առնելու ապա, ասոյց Պերձ, եւս մեղաւոր իմ: քա ասա՛ք, բոցք եւս
սիրտի իմ իմնոցն: քա ասա՛ք, որ իմնոցն իմն: որոնք իմն իմ
հոգն, իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն:
Ի առնելու ապա, ասոյց Պերձ, եւս մեղաւոր իմ: քա ասա՛ք, բոցք եւս
սիրտի իմ իմնոցն: քա ասա՛ք, որ իմնոցն իմն: որոնք իմն իմ
հոգն, իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն:

Ո՛հ, ո՛հ, ասա՛ք Պերձ, որդ մեղաւոր իմ: քա ասա՛ք, բոցք եւս
սիրտի իմ իմնոցն: քա ասա՛ք, որ իմնոցն իմն: որոնք իմն իմ
հոգն, իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն:
Ի առնելու ապա, ասոյց Պերձ, եւս մեղաւոր իմ: քա ասա՛ք, բոցք եւս
սիրտի իմ իմնոցն: քա ասա՛ք, որ իմնոցն իմն: որոնք իմն իմ
հոգն, իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն:
Ի առնելու ապա, ասոյց Պերձ, եւս մեղաւոր իմ: քա ասա՛ք, բոցք եւս
սիրտի իմ իմնոցն: քա ասա՛ք, որ իմնոցն իմն: որոնք իմն իմ
հոգն, իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն:
Ի առնելու ապա, ասոյց Պերձ, եւս մեղաւոր իմ: քա ասա՛ք, բոցք եւս
սիրտի իմ իմնոցն: քա ասա՛ք, որ իմնոցն իմն: որոնք իմն իմ
հոգն, իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն:

Ի առնելու ապա, ասոյց Պերձ, եւս մեղաւոր իմ: քա ասա՛ք, բոցք եւս
սիրտի իմ իմնոցն: քա ասա՛ք, որ իմնոցն իմն: որոնք իմն իմ
հոգն, իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն:
Ի առնելու ապա, ասոյց Պերձ, եւս մեղաւոր իմ: քա ասա՛ք, բոցք եւս
սիրտի իմ իմնոցն: քա ասա՛ք, որ իմնոցն իմն: որոնք իմն իմ
հոգն, իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն:
Ի առնելու ապա, ասոյց Պերձ, եւս մեղաւոր իմ: քա ասա՛ք, բոցք եւս
սիրտի իմ իմնոցն: քա ասա՛ք, որ իմնոցն իմն: որոնք իմն իմ
հոգն, իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն: քա ասա՛ք, որ իմն:

կան մէկ մեծ գարգուռ զանազանք խելոյն քայտեց մէկ ծածուկ դռան,
ուրա սանդխաներէն մեր դեպքին, հաւան մէկ մեծ սենեակի, և տե-
սան որ մէկ մեր մարդ գետնին խորք (տար) փռած, վրէն նստած էր
բոլոր այն ձերս այն միջոց պիտան խորին արտաբերեան և մտածու-
թեան մէջ էր, որ գոցա մերս մտնելը չխնայուի. մերժողէն մոցա-
լարձեց շարժելը. այն ձերս իւր խելոյն խելոյն հոնեցի նայեցաւ. ապա
աւր մէկի երեսին, և տաւ, Անր, ի՞նչ համբաւ ունիս, որպէս
տեսայ Արքային, խնայելու նորա տեղը, և թէ ի՞նչ է նորա սցառիս
միջոցն արարանայոց արտաձայնը:

Էյոր պատասխանեց, մըրք, յախտեան կեանք. ես սցառ երկրեան
պահը՝ զաւանդան գեղե մտա պատահեցայ Արքին, որ հետս է, և
է միտման խոսելոյ մտանալիս տեսանք որ Արքը և Քաղաք հա-
վախ ուղիք ի սանձաւոր՝ ինչոք իշտով պաշտ էրան, մէկ ծառի տակ
նստան էր չգիտեմ որ Արքին էլ այն հարկաւորութեան համար
էր աւարկած: Արքայէն երկուստ միտման տեղանք գրեմ և իմ
յանք, որ Արքին և ի սանձաւոր՝ շրս տարի է որ ծածուկ պառկ-
ած են, և երկը տալեկան արդի աւելին՝ անտեղ Արքին ԵՐԵՅ

Էյոր որ այս րոյ խել խաբարէր, այն ողորմելի մերձ որ գետնին
նստած էր, երեսի միջոց մեր քննա, լեռայ մերկացաւ, ձերքերը
բարձրացաւ գետին երկնք, և տաւ, որ Քաղաք, որ Քաղաք պը-
խուն ընտելած էր, դուք զաւանդան տեղը. դուք իմ ցաւ տե-
սեք. իրաւունք և, որ ես այս արարանայ շարժանքի տեղ լինիմ,
և իմ որդեյս հրամայող չլինիմ: Ի՞նչ պիտի տան Արքանալեան
գտնող, թէ Եւապը երկրորդ. շարժ խաբարը տեսնոյ իւր
հրամանի մէկ խաբար չէ խոստում. Կոնստանտն արեւելն սկսած
միտե. Երաւաւայ արեւել, և իւր ժողովեաց մէջ լինել է լինել,
չէ խնայում: Ա՜հ մեծ արտաբերելիս է ինչ նման խաբարի, որ
կարողանայ արտաբերել խոստման սկզբ, ահաւոր ձգել, և իւր որ
գտնի չկարողանայ ուղղութիւն չեղել:

Եւա Խաբը դու իմ կողմնէ. հրաման տար շարժարարեան, որ
աւարի և լինի կարողանայ բանել Քաղաքին և ի սանձաւոր, և
Քաղաքայոց ծովակի մէջ ի իմ կողմն լանդարիւրալ պահէ, միտե
նոցա զաւանդանք անտե՝ շարժանքի միջոց տեսանք մէջ: Ինչ
դու Քաբը դու այս ժողովաւ բարձրի գտնե բանալ տար, քան գտնե
Արքին, և տար այն նմ կողմ իմ ժողովաւութիւնէ. հրամայող, կան-
ել ի սանձաւոր, բոլոր թէ պապիս և թէ պիպիս՝ արարանայ
լինի, որ երկը օրէն լեռ պիտի կանգնի միջոց տեսանքի աւարիս,

և իւր արտաբանաց օրատարներն ապա

Երբ որ երկուրքն էա դուրս ելան, Եւսարշ Թադաւորս մնաց մի
սյնակ երկու ձեռնք բանեց զբախտ. հաւաքեց օրսի խօսերէն, մնաց
լուս. այս լուսեթիւնը ցոյց էր տալիս Թադաւորի փառաց տւելոյ
գումիւնը. երեսուն էր որ Զեղդուան դուրս է խաղաղութեան
պարտքը նորա հօգուց մէջ օրատարացնուեցին. ինքն շուտ շուտ ե
րեսը դնումէր զեռնին և մտածման մէջ քնեցնում էր:

(Եւսարշ Թադաւորս)

ՊԵՏԱՐԱՆԻ

ՆԵՐՈՒՅ ԱՐՄԱՐԷ

(2500 տարեկց մինչ և 1993՝ յառաջ քան զՆաւեղն Բրիտանի)

Ճաննակաւս կայս Բրիտանի մէկ մարդ՝ որ այնքան աչք տանք
որտորդութեան, մինչև իւր բայրը կեանքը ընծայել էր անուանե
անուան խաղաղութեան, և զպատմանը որտարս, զորս անսուն էր իւր
բոլոր կամ իւր, որ կ'կարծուէր Քառեղ Թադաւորից առաջնայում:

Բայց միանգամայն չէ պէտք կարծել՝ Թէ իւրբոլոր ըստ ի զա
գաններ որտայն ոչինչ չ'զկուիր. ոչ, նոյնպէս պատշաճաւս (մահման)
միայն իւր մօտ յաղմուս էր մատուցահաս (Եւսարշ) և քաջապա (Եւ
սարշ, Եւսարշ) երկուստորոնց, որք զիշտ ազատութեամբ (Եւսարշ) իւ
նեղով որով ընտելանում էին ինքս և աշխատանք կենաց, և հա
զանդութեան խաղանք իշխաններուն, որք կ'առաջնորդէին նորա որ
շաւանաց (Եւսարշ, Եւսարշ) և օրսի ժամանակի իւր իւրեղէն այս
երկուստորոնցը տեսնելով իւրբոլորի քաջութիւնը և մարտաբա
լութիւնը, մէկ որ առաջնորդեցին Թադաւորսը. իրանց վրայ, որ նոյն ու
րիշտութեանը յանձն առաւ:

Բայց անհետ իւրբոլոր Թադաւոր իւր առաջնայ Թադաւորսին
կեանքը չ'կէր օրտար. համար, և իւր բայրը ուրիշ կարծանք
բարեկամութեան հարմարութեան, տիրութեան իւրա կարել տեսանները,
որք պէտ ևս ծածկում էին երկերը, և լինել քաղաք այն տեղ, որ
յառաջ քան զիւրեղէն մարդ կան ապրի՝ Եւսարշ որիւր տեսել էին կանդ

մէջ Բարեկցիկ տառապանք, որ Մատնած արդէվնց նոցա վերջացնել
 Սերենն Սերբոյի վնի տեղ ձգելը Բարեկցիկ հետ, որ աշխարհ
 հոգի, եղած մեծաշէն և հոգաւոր քաղաքներից միմե իւր, Սերբոյ
 դեռի երբ, մեծ Սերբոյ երկրին, ուր մարդիկ բնակվելուն յետ
 համապարտ զբոսիցելին Բարեկցիկ շրջակայ երկրներու ընտելած
 տղը մեծաշէնքս. Բարեկցիկ այս այն ուղիս է, որից որ Մատնած
 հանկեց Սերբոյի, և բնակեցաւ սուրբ երկրունի. Մտ աղբ և
 սոցիւնը եղաւ աստղաբանութեան քանակը և ի դորմ հետքը ①

Սերբի գեղեցիկ կլիմայի (պոյն, իրն և իւրիկ հոգի) տակ, ուր
 համարեմ թէ երկրորդ միւս տարի և անունը է լինում, որն վաղ
 ժամանակները անգրաւթիւն (տառ) կայր, որ հոգիները (պոյն) որը
 Սերբիայի բնակչական դաշտերուն արտաշնամ էին կրանց հո
 տերը ուղիս հիշելը յայտնեալ (որոշմ տեղ կեցած) էին տեղ
 կայտնա, կամ թեթեւ կաշեց աստղաբաններու (պոյն) տակ այս
 հոգիները կրանց համար բան աւելորդ էին ուրիշ այս աստղաբան
 թեան ժամանակը մնաւորութեանը քանակը երկրի փայլուն աստ
 քերը և յայտնա դիտելով տեան որ դորա շատ կ'աշխարհ կրանց
 մնաւորութիւնը ուղիւ, երբ որ կ'աշխարհին Սերբոյին լայնածաւալ
 խաշարած դաշտերու մը առաջ կ'ընկաւ:

Մտ քննութիւններից է որ մարդիկ աստղաբանութեան
 աստղին տկարութեանը, որ յետոյ քարհաւ մէկ դուրմանի և կարեօր
 ուսում, արտադրութեան և աշխարհագրութեան

Բայց դժբաղդարար այս զիւտը, որ սխալ հասկացիկը այս աշ
 զին Մատնած անհուն քաղաքիւն և ամենաբարդութիւնը, միակ
 և խելահիմն Սերբոյի այն հոգիներիցն (պոյն և հոգի) որ է
 բոնը տեանում էին, որի հոգիներն ձգել նոցա անհիշեթ մար
 րութեանց մէջ. զորմանարմ և արտադրութիւն այս լուսաւոր մար
 միներուն վայ, որ կրանց գրաւներից վերին փայլում էին, կանայ
 կանայ արտադրան նոյն լինայ Մատնած արտադր. և արտադր զի
 նոցին կրանց համար նոր հայտնա կամ կրանց, որ անհանգստ
 խառնակին. կորսններ կանայներից արեգակին, որ Սերբոյ անհանգ
 արտադրում էին յետոյ կրանց մնաց կաշար թեթեւ հոգիներն այն կէտ,
 որ սկանն նոյն արտադր տալ թաղա քանակին, որոնք կրանց վերայ
 իջում էին, և մնաւորութեան մարդկանց, որ արտադր և իցէ կեն
 ցաւորութեան հարեկին այս համար

Մտն էն թէ Սերբոյից քաղաքն նոյն Մատնած թիւր,
 որ շատ անգամ շփոթիւն է Բարեկցիկ հետ Բարեկցիկը ի ուր

պիճն գործս (Եւրոպէին) շնեցին մէկ տաճար, որ սիշուպէին հիւ
դոյն յիշատակարաններէն մինն է, որոց բարձր աշտատակներուն
քրոջները (Կատապոյի բահամայ) կոստաբում էին իրանց աստուարաշխ
իւն զմեռութիւնները: Եւստացիս եղբւ. կոստաբոյտութեան սկիզբ
նայ շատ ոնգամ նաեւ պալէաշխութլոյ վերջնական խաղցեղաշխ
Բասուճոյ ըմակո պղծութեան հետ: Եւստացիս շին

(1) Բառը կ'ընտրվանուի ընտղան որ իշխանն

[Faint handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Ուրիշ ազգութեան զմեզ: մեծ դասն,
Պէտք է դնենք լեզու եւ յիշատակ:
Որքոյ որտից ծածկել բանը
Լաւ չի տեսնել այլոյ սամար:

Ի Երուսաղէմ քաղաքս Եւսեբիոս քահանայն յայնչ
 Եւսեբիոս քահանայն յայնչ Եւսեբիոս քահանայն յայնչ
 Եւսեբիոս քահանայն յայնչ Եւսեբիոս քահանայն յայնչ
 Եւսեբիոս քահանայն յայնչ Եւսեբիոս քահանայն յայնչ

Գիտես լեզուն ինչպիսի ասար է,
Ինն ճանաչողը ջոխար է՝ Երբ է:
Լըբբե փութ ճանցիկ մարդից մեռնից,
Գէտ արեւ խնցիկը արմեն-կուտնոյ:

Եսմէղ տեղից կ'ուզէ սիրել,
Ո՛ր խեղճերէ սիրտը ուզէ՝
Իւր պարտքերուն հաւ աղքատունը,
Ասնէ անխիղճ՝ չար գառաւորուն

Երբ որ կուղէ վարուն յապնէ,
Եւ զիս առնի տեղի վարուն կը կարգնէ,

1. The first part of the document is a list of names and titles, including "The Hon. Mr. Justice" and "The Hon. Mr. Justice".

Ան մեկ հասկն՝ տար ել արեք, Եստեմիս այլ զուր
 Ար Բեր համար՝ շատ մեծ փառքից, քիչ և անմեծ
 Թե՛ սեղից, ևս՝ բարոյ չունիս օրի՛, Կրճատ և համ
 Ետա մեկ փառքի՝ հաշտութեան արդի, Եւս Երանեա
 Թե՛ սեղիւ մեծ՝ դանկ Դաւ հաւց, այլ ևս Կրճատ
 Եւս Երանեա Եւս Երանեա Եւս Երանեա Եւս Երանեա

Իտի՛կ տար Տէր՝ տե՛ս ի՞նչ կանէ,
 Երեւն հոյսն՝ ս՞նց կու հանէ,
 Եւս Երանեա՝ կրակի մեջը
 Եւս Երանեա՝ չորսու զհե՛ք,

Քանց էս լեզուի՛ փորձանքը փառ,
 Ար Երանեա կու խնդրէ դառ,
 Եւս Երանեա՝ չորսու զհե՛ք,
 Եւս Երանեա՝ չորսու զհե՛ք

Դանի Գաղատի Բաթոյան Կարանդակից Գրչեկիցէ

ԽԱՆԻՈՍ ԵՐԵՐԵՒ

Գերազանդե Տէր Գաղտի Գաղտիան

Յայտնի լինի Չոր՝ որ ես ստացել եմ Երեւ համար Երաւոյ
 Երաւի՛ն որ դաւ արժան հաւատարմութեան Եւս Երանեա չորսու
 Եւս Երանեա՝ որ Դաւ արժան հաւատարմութեան Եւս Երանեա
 Եւս Երանեա՝ չորսու զհե՛ք, Եւս Երանեա՝ չորսու զհե՛ք
 Եւս Երանեա՝ չորսու զհե՛ք, Եւս Երանեա՝ չորսու զհե՛ք
 Եւս Երանեա՝ չորսու զհե՛ք, Եւս Երանեա՝ չորսու զհե՛ք
 Եւս Երանեա՝ չորսու զհե՛ք, Եւս Երանեա՝ չորսու զհե՛ք
 Եւս Երանեա՝ չորսու զհե՛ք, Եւս Երանեա՝ չորսու զհե՛ք

